

CONCLUSIERAPPORT ENQUÊTE LESOPNAMES

26 maart 2019

Gentse Studentenraad

E info@gentsestudentenraad.be
T 09 264 70 88

Studentenhuis De Thermanal
Hoveniersberg 24, 9000 Gent

www.gentsestudentenraad.be

De **enquête Lesopnames** van de Gentse Studentenraad peilde naar hoe en hoe vaak studenten lesopnames momenteel al gebruiken, welke neveneffecten lesopnames hebben op de leservaring, welke technische problemen ermee gepaard gaan, voor welke specifieke lessen en studenten lesopnames het nuttigst zijn en hoe dit in verhouding staat met andere soorten lesondersteunend videomateriaal. De enquête werd door 7220 studenten, ofwel 16,22% van alle studenten van de UGent, ingevuld.

Op basis van de resultaten van deze enquête beveelt de Gentse Studentenraad aan om **zo veel mogelijk, waar mogelijk, lessen op te nemen**. Daarbij vertrekken we van het principe dat **elk hoorcollege opgenomen** zou moeten worden, om studenten met een **GIT, maatschappelijk engagement of job** de mogelijkheid te bieden de les te volgen. Ze geven ook aan studenten voor wie **traditionele hoorcolleges geen ideale leervorm zijn** de mogelijkheid om op hun eigen tempo de leerstof te verwerken. Lesopnames zijn ook een waardevolle **aanvulling op het cursusmateriaal**, zeker voor vakken waar momenteel erg weinig cursusmateriaal wordt voorzien.

Daarbij vragen we om in het achterhoofd te houden dat **hoorcolleges die echt een meerwaarde bieden om live bij te wonen, ook een hogere aanwezigheidsgraad zullen bereiken**, of ze nu opgenomen worden of niet. Het hoeft geen probleem te vormen dat niet alle studenten deze hoorcolleges volgen: een deel van de vrijheid van een universiteitsstudent bevat ook de vrijheid om zelf te bepalen op welke manier hij of zij de leerstof best verwerkt, en dat is niet steeds aan de hand van het bijwonen van een hoorcollege.

Voor andere werkvormen bevelen we aan om de afweging te maken of het nuttig is of de les wordt opgenomen: kan de student **essentiële zaken uit de les** volgen door de lesopnames te bekijken? **Kennisclips** zijn zo'n alternatieve werkvorm: soms kan in samenspraak met de lesgever beslist worden om te investeren in het ontwikkelen van kennisclips, maar dat betekent niet dat alle leerstof met deze werkvorm aangebracht moet worden.

Belangrijk is dus voor de Gentse Studentenraad om **binnen elk vak, werkvorm per werkvorm de afweging te maken** of deze lessen opgenomen kunnen worden: indien ja, vragen we om dat dan ook te doen. Lesopnames zijn, samen met andere soorten technologie als kennisclips, deel van het onderwijs van de toekomst. Zo kunnen **alle studenten** de kans krijgen om de beoogde leerresultaten te behalen, op de manier die daar voor hen het beste toe kan leiden.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Ervaring	5
Hoeveel lesopnames zijn er en hoe vaak worden ze bekeken?	5
Hoe nuttig vinden studenten lesopnames?	6
Waarvoor gebruiken studenten lesopnames?	7
Neveneffecten	8
Gaan studenten die lesopnames bekijken minder naar de les? Waarom?	8
Werken lesopnames uitstelgedrag in de hand?	9
Beïnvloeden lesopnames het gedrag van studenten in de les?	10
Beïnvloeden lesopnames het gedrag van lesgevers in de les?	10
Spenderen studenten te veel tijd aan het bekijken van lesopnames?	10
Technische problemen	12
Specifieke situaties	13
Inhoud van de lessen	13
Roostering	14
Infrastructuur	14
Cursusmateriaal	15
Specifieke groepen studenten	16
Vraag naar ondersteunend videomateriaal	18
Conclusie	20

1. Inleiding

Van 3 tot en met 23 december 2018 hield de Gentse Studentenraad een enquête over het gebruik van lesopnames en de vraag van studenten naar lesopnames. Hiervoor werd een vragenlijst opgesteld in samenwerking met de Directie Onderwijsaangelegenheden, waarvoor dank. De enquête werd dan verspreid door de Gentse Studentenraad en de elf facultaire studentenraden, met de zeer geapprecieerde hulp van de Directie Communicatie en Marketing en de diensten op de verschillende faculteiten. Studenten konden prijzen winnen indien ze de enquête invulden en een emailadres meegaven.

7220 studenten vulden de enquête in. Dat komt neer op **16,22%** van alle studenten van onze universiteit!

In dit document worden de, voor de Gentse Studentenraad, belangrijkste resultaten en conclusies gepresenteerd, samen met enkele concrete aanbevelingen. Deze conclusies werden samengesteld uit de resultaten van de enquête en adviezen van de Algemene Vergadering en Werkgroep Onderwijs van de Gentse Studentenraad en verschillende facultaire studentenraden.

Een volledig overzicht van alle resultaten kan u vinden in volgend document: www.gentsestudentenraad.be/lesopnamesuitgebreideresultaten. Voor meer informatie kan u ook steeds contact opnemen met onderwijs@gentsestudentenraad.be.

In 2018 stelde de Gentse Studentenraad ook reeds een nota op, in samenwerking met de Directie Onderwijsaangelegenheden en de Directie ICT, over de technische en pedagogische aspecten van lesopnames en de ervaringen hiermee aan onze universiteit. Die nota werd in juni 2018 voorgesteld aan de Onderwijsraad. Dit conclusierapport ligt in het verlengde van deze oorspronkelijke nota.

2. Ervaring

Hoe gebruiken studenten lesopnames? Voelen studenten zich geholpen door lesopnames?

De cijfers die vermeld worden in dit hoofdstuk, komen uit vragen die gesteld werden aan de studenten die al gebruik hebben gemaakt van lesopnames (**3815 respondenten**). De studenten die nog nooit gebruik hadden gemaakt van lesopnames (omdat ze in een opleiding zitten die er geen aanbiedt, niet op de hoogte zijn van het aanbod of de aangeboden lesopnames nooit bekijken), kregen deze vragen niet te zien.

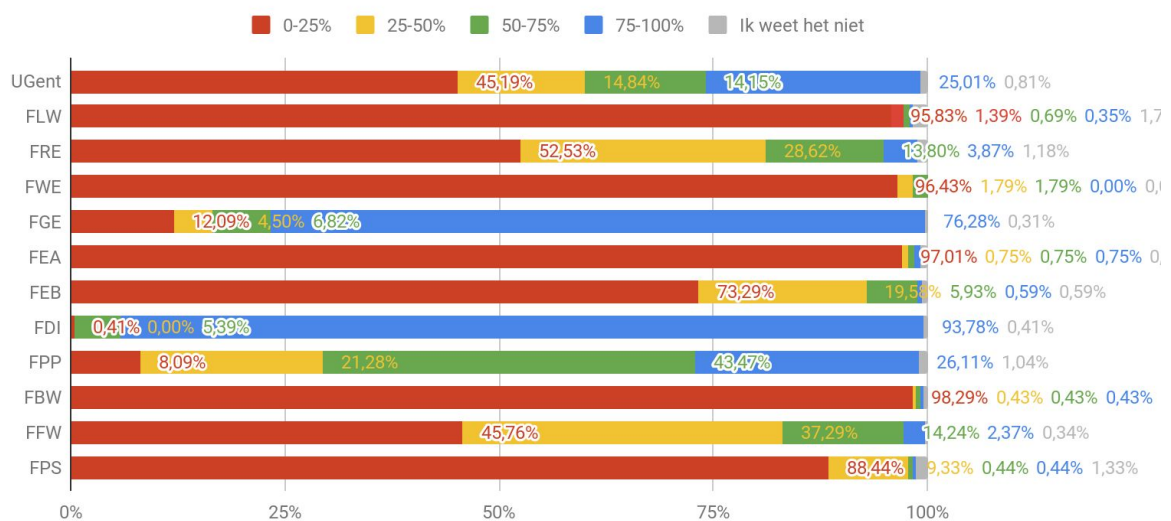
Uitgebreide cijfers van deze resultaten zijn te vinden in hoofdstuk 3 (Gebruik van lesopnames) van het uitgebreid rapport.

Wanneer in de enquête stellingen werden voorgelegd aan de respondenten, kregen ze zes opties om hierop te reageren: "helemaal oneens", "eerder oneens", "soms wel, soms niet", "eerder eens", "helemaal eens" en "ik weet het niet." In deze resultaten worden "helemaal oneens" en "eerder oneens" samengenomen tot "oneens", en "eerder eens" en "helemaal eens" tot "eens."

Hoeveel lesopnames zijn er en hoe vaak worden ze bekeken?

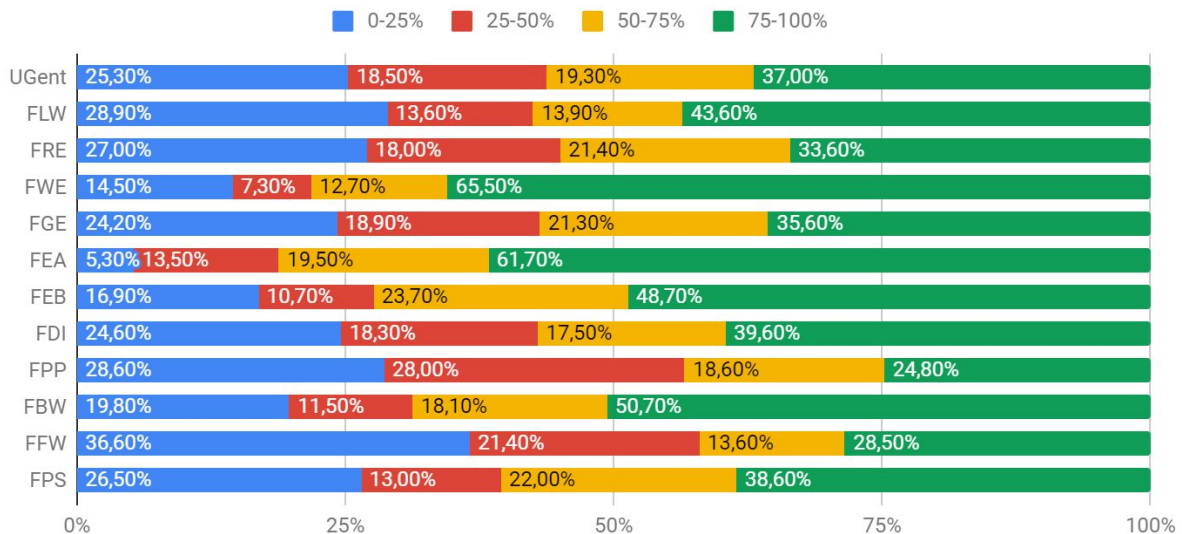
De **inburgering** van lesopnames op de verschillende faculteiten is erg verschillend. We zien dat vooral de faculteiten Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Diergeneeskunde en Psychologie en Pedagogische wetenschappen al **uitgebreid gebruik** maken van lesopnames: meer dan 50% van de studenten van die faculteiten geeft aan dat meer dan 50% van de lessen wordt opgenomen. Daarentegen staan de faculteiten Letteren en Wijsbegeerte, Wetenschappen, Ingenieurswetenschappen en Architectuur en Bio-ingenieurswetenschappen, waar **amper lessen worden opgenomen**: meer dan 90% van de studenten zegt dat minder dan 25% van de lessen worden opgenomen.

Hoeveel procent van de lessen worden volgens jou opgenomen in je huidige opleiding?

Interessant is echter het verschil tussen hoe vaak studenten van de verschillende faculteiten lesopnames bekijken. In faculteiten waar minder lessen worden opgenomen, melden studenten dat ze een groter deel van de lesopnames bekijken: in de FWE, FEA en FWB, die zoals net getoond de minste lessen opnemen, zegt meer dan 50% van de studenten meer dan 75% van de opnames te bekijken. Het lijkt dus dat studenten **zelf selecteren welke lesopnames voor hen nuttig zijn**, zeker als er **vele lesopnames beschikbaar zijn**.

Hoeveel procent van de beschikbare opnames bekijk je?

Hoe nuttig vinden studenten lesopnames?

96,56% van de respondenten geeft aan dat ze de gemaakte lesopnames **nuttig** vinden (1,47% oneens) en 75,18% dat deze een **positieve invloed** hebben op hun resultaten (2,47% oneens).

Op de vraag of studenten hun **leerstof beter verwerken** door het bekijken van een **lesopname** dan door het bijwonen van een les, antwoordt 52,57% eens en 18,99% oneens. In hoofdstuk 3 (Neveneffecten) wordt dieper ingegaan op waarom en wanneer studenten liever naar een hoorcollege gaan of liever een lesopname bekijken.

We zien ook **positieve correlaties** tussen:

- hoe veel van de aangeboden lesopnames studenten bekijken en hoe nuttig ze die vinden ($r_s(3763) = .200$),
- of studenten vinden dat de lesopnames een positieve invloed hebben op hun resultaten en hoe veel van de lesopnames ze bekijken ($r_s(3182) = .353$),
- of studenten vinden dat de lesopnames een positieve invloed hebben op hun resultaten en hoe nuttig ze de lesopnames vinden ($r_s(3184) = .410$),

- of studenten aangeven de leerstof beter te verwerken door het bekijken van een lesopnames dan door het bijwonen van een les, en of ze vinden dat lesopnames een positieve invloed hebben op hun resultaten ($r_s(3086) = .472$), of ze die nuttig vinden ($r_s(3568) = .290$) en hoe veel van de lesopnames ze bekijken ($r_s(3565) = .473$).

63,05% van alle respondenten is het eens met de stelling dat lesopnames dienen ter **ondersteuning van het leren** en **niet ter vervanging van aanwezigheid** in de les.

Uit gesprekken met studenten blijkt dat het voorvalt dat lesgevers een bepaald hoorcollege niet geven, omdat de les in het verleden opgenomen is geweest en nu **enkel via een lesopname** beschikbaar wordt gesteld. Deze praktijk wordt dus **niet gesteund** door studenten.

Waarvoor gebruiken studenten lesopnames?

45,02% van de respondenten zegt dat ze lesopnames worden vaak of altijd (voor elke les) bekijken tijdens de **lesweken**. 35,55% bekijkt tijdens de **blok- en examenperiode** lesopnames vaak of altijd.

Tijdens de lesweken gebruikt 74,91% lesopnames om **gemiste lessen in te halen**. 36,92% gebruikt de lesopnames dan om lessen te herbekijken.

Tijdens de blok- en examenperiode gebruikt 42,94% studenten de lesopnames dan weer voornamelijk om lessen te **herbekijken** en 32,21% om gemiste lessen in te halen.

Lesopnames worden voornamelijk gebruikt voor het **maken** (65,92% van de respondenten) **en aanvullen** (65,87%) **van aantekeningen** en om gemiste colleges (73,60%) of gemiste delen van een college (65,37%) te **herbekijken**. 36,05% gebruikt ze om **leerstof te herhalen**.

27,03% van de studenten geeft aan dat ze **slechts bepaalde delen van een lesopname bekijken** of snel doorspoelen naar relevante stukken en 52,69% zegt dat ze dit niet doen(. 24,04% van de respondenten was het eens met de stelling "Ik gebruik lesopnames enkel als **aanvulling voor lessen die ik bijwoon**," 54,83% was oneens.

Op pagina 33 en verder van het uitgebreide rapport zijn enkele correlaties te vinden tussen de verschillende manieren waarop studenten lesopnames gebruiken en hoe ze ze ervaren.

3. Neveneffecten

Welke neveneffecten, zoals afwezigheid, uitstelgedrag en andere, brengen de aanwezigheid van lesopnames met zich mee?

De cijfers die vermeld worden in dit hoofdstuk, komen uit vragen die gesteld werden aan de studenten die al gebruik hebben gemaakt van lesopnames (**3815 respondenten**). De studenten die nog nooit gebruik hadden gemaakt van lesopnames (omdat ze in een opleiding zitten die er geen aanbiedt, niet op de hoogte zijn van het aanbod of de aangeboden lesopnames nooit bekijken), kregen deze vragen niet te zien.

Uitgebreide cijfers van deze resultaten zijn te vinden in hoofdstuk 3 (Gebruik van lesopnames) van het uitgebreid rapport.

Gaan studenten die lesopnames bekijken minder naar de les? Waarom?

26,2% van de respondenten zegt **minder vaak naar de les** te gaan dan voor vakken die niet opgenomen worden, 14,5% zegt veel minder vaak naar de les te gaan en 7,7% zegt naar geen enkele les te gaan. Dat komt in totaal neer op 48,4% van de respondenten.

We zien een **negatieve correlatie** ($r_s(3518) = -0,433$) tussen hoe veel van de lessen studenten bijwonen en of studenten aangeven de leerstof beter te verwerken door het bekijken van een lesopname dan door het bijwonen van een les. Hieruit blijkt dus dat studenten **die aangeven de leerstof beter te verwerken door het bekijken van een lesopname**, de studenten zijn die **minder naar de les gaan**.

66,63% van de studenten is het **oneens** met de stelling dat ze hun **concentratie** sneller verliezen bij het bekijken van een lesopname dan bij het fysiek bijwonen van een les. Dat zou verklaard kunnen worden door de mogelijkheid op een lesopname te pauzeren wanneer gewenst. 16,7% zegt zich **beter te kunnen concentreren** in een hoorcollege dan in een lesopname.

Ook is 27,03% het eens met de stelling dat ze **in lesopnames zaken missen** die in een (live) les aan bod komen. Dat komt overeen met de concrete zaken waarnaar gepeild wordt, zoals of studenten het **contact met andere studenten** missen bij het bekijken van lesopnames (51,73% oneens, 27,19% eens) en of ze de **interactie en dynamiek** van een (live bijgewoonde) les missen (55,46% oneens, 23,82% eens).

Op de stelling "Wanneer de **leerstof moeilijk is**, verkies ik de les bij te wonen boven een lesopname", antwoordt 41,34% dat ze het oneens zijn en 37,02% dat ze het eens zijn.

Wat kunnen we hieruit **concluderen**? Hoorcolleges zijn **niet voor iedere student de ideale werkvorm**. 52,57% van de studenten gaf aan de leerstof beter te verwerken door een

lesopname te bekijken dan door een hoorcollege live bij te wonen (zie ook hoofdstuk 2). We zien tegelijk ook dat deze studenten minder hoorcolleges bijwonen (correlatie ($r_s(3518) = -0.433$) tussen hoe veel van de lessen studenten bijwonen en of studenten aangeven de leerstof beter te verwerken door het bekijken van een lesopname dan door het bijwonen van een les). Dit hoeft echter geen probleem te zijn: **het doel van het onderwijs is immers niet het bereiken van maximale aanwezigheid, maar wel van het maximaal verwerken van de leerstof**. In hoofdstuk “5. Specifieke situaties” vermelden we voor welke werkvormen dit meer en minder van toepassing is.

Bovendien, zo blijkt uit gesprekken met studenten, zijn de hoorcolleges die minder bijgewoond worden vaak de hoorcolleges die minder meerwaarde bieden om bij te wonen. **Hoorcolleges die echt een meerwaarde bieden om live bij te wonen, zullen een hogere aanwezigheidsgraad bereiken**, of ze nu opgenomen worden of niet.

Ook in onderzoek¹ zien we dat het voorzien van **verschillende soorten leermateriaal** (lesopnames, live hoorcolleges, extra cursusmateriaal) een goede strategie is die ervoor zorgt dat rekening gehouden wordt met verschillen tussen studenten, zodat **elke student op de manier die voor hem of haar het best is** kan studeren. Zolang de studenten gemotiveerd zijn en effectief gebruik maken van beschikbaar leermateriaal, kunnen zij goede leerresultaten behalen.

Werken lesopnames uitstelgedrag in de hand?

De enquête peilde op verschillende manieren naar of studenten het bekijken van lesopnames uitstellen. De respondenten werden gevraagd in welke mate ze het eens of oneens zijn met verschillende **stellingen**. Drie stellingen hiervan gingen over uitstelgedrag:

- “Ik heb de neiging om het bekijken van lesopnames **uit te stellen**”: 51,27% oneens, 25,3% eens.
- “Wanneer ik niet naar de les ben geweest zal ik het bekijken van de opname **lang (>2 weken)** uitstellen”: 56,25% oneens, 18,99% eens.
- “Wanneer ik niet naar de les ben geweest zal ik het online bekijken van de les uitstellen **tot in de blokperiode**”: 76,25% oneens, 9,54% eens.

Ten slotte vroegen we ook aan de respondenten hoe vaak ze **niet naar een hoorcollege** gaan en achteraf de online beschikbare lesopname **ook niet bekijken**. 54,91% antwoordde “geen enkele keer” 31,77% “minder dan de helft van de keren”, 5,90% “de helft van de keren”, 5,00% “meer dan de helft van de keren” en 2,42% “altijd”.

Het **uitstellen of afstellen** van het bekijken van lesopnames gebeurt dus door minder dan een vijfde van de respondenten. We kunnen echter niet met zekerheid weten of dit een

¹ Different patterns of university students’ integration of lecture podcasts, learning materials, and lecture attendance in a psychology course, Luttenberger et al., March 2017, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10639-017-9592-3.pdf>

gevolg is van de aanwezigheid van lesopnames, of of dit net studenten zijn die zonder lesopnames **ook niet naar de les zouden komen**, en de les dan niet zouden hebben gevolgd.

Beïnvloeden lesopnames het gedrag van studenten in de les?

De enquête peilde ook naar of de aanwezigheid van lesopnames het gedrag van studenten in de lessen beïnvloedt. Slechts 15,04% van de respondenten is het eens met de stelling “ik ben **minder betrokken/aandachtig** wanneer ik een les bijwoon die opgenomen wordt omdat ik de opname nog als back-up heb.” 64,74% is het oneens met die stelling.

8,78%, is het eens met de stelling “Doordat ik weet dat er lesopnames zijn maak ik **minder notities**.” 76,99% was het oneens met deze stelling. In het algemeen blijkt dus dat de meeste studenten **hun gedrag niet aanpassen aan de aanwezigheid van lesopnames**.

Beïnvloeden lesopnames het gedrag van lesgevers in de les?

Enkele andere stellingen polsten naar of studenten ervaren dat het lesgeven (bewust of onbewust) wordt aangepast aan de aanwezigheid van lesopnames.

67,36% van de studenten is het **oneens** met de stelling dat **lesgevers zich anders gedragen** als een les wordt opgenomen. 8,26% is het hiermee eens.

In een aantal gevallen worden de lessen **wel aangepast** aan de aanwezigheid van lesopnames (bv. als de **lesgever vragen uit het publiek herhaalt** zodat deze voor een student die de lesopnames bekijkt ook hoorbaar zijn): 32,5% van de studenten was het eens met deze stelling, 32,53% oneens.

Ten slotte wordt door 8,26% van de respondenten gezegd dat de lesopnames **bewerkt** voor ze beschikbaar worden geweest (52,14% oneens), al geeft een 30,00% van de studenten aan dat ze niet weten of dit gebeurt.

Spenderen studenten te veel tijd aan het bekijken van lesopnames?

23,51% van de respondenten is het eens met de stelling “ik spendeer **te veel tijd** aan het bekijken van volledige lesopnames.” 53,22% is het dan weer oneens met deze stelling.

Om een meer genuanceerd beeld te krijgen van hoeveel tijd studenten aan lesopnames spenderen, peilden we naar hoe de respondenten lesopnames bekijken, zowel wanneer ze naar de les zijn geweest als in het andere geval. De resultaten van deze twee vragen zijn in volgende tabel voorgesteld.

	Meermaals	Helemaal	Helemaal maar wel versneld	Ik heb alleen de delen bekeken die voor mij interessant waren	Niet	Anders
Hoe bekijk je de meeste lesopnames, als je naar de les bent geweest?	1,29%	7,59%	18,23%	43,12%	24,99%	4,78%
Hoe bekijk je de meeste lesopnames, als je niet naar de les bent geweest?	5,28%	52,39%	36,45%	2,72%	0,98%	2,19%

Hieruit blijkt dat slechts 8,88% zowel naar de les gaat als de lesopnames volledig of (zelfs) meermaals bekijkt. De meeste studenten bekijken de les **helemaal, maar versneld** (18,23%), enkel de delen die **voor hen interessant** zijn (43,12%) of gewoonweg **niet** (24,99%) als ze naar de les zijn geweest. Wanneer ze **niet naar de les** zijn geweest, bekijken de meeste studenten de les **helemaal** (52,39%) of **helemaal, maar versneld** (36,45%).

4. Technische problemen

De enquête peilde kort naar welke technische problemen de respondenten al hebben ervaren met lesopnames. 3815 respondenten vulden deze vraag in. Volgende tabel toont de resultaten van deze vraag:

Wat zijn jouw ervaringen met technische aspecten van lesopnames?	Aandeel antwoorden
De opname-apparatuur werkte niet	17,92%
Er was geen beeld bij de opname die ik wou (her)bekijken	7,59%
Er was geen geluid bij de opname die ik wou (her)bekijken	6,20%
De opname is nooit online gezet	13,90%
De site waar de lesopnames op staan was niet toegankelijk	8,67%
Belangrijke elementen uit de les vielen buiten het beeld van de camera	12,31%
Geen van bovenstaande opties	6,55%
Eigen antwoord	26,84%

De eigen antwoorden op deze vraag worden nog geanalyseerd en worden samen met de andere vragen uitgesplitst per faculteit. Daarna worden de resultaten gecommuniceerd aan DICT en de verschillende faculteiten, zodat de gemelde problemen opgelost kunnen worden.

5. Specifieke situaties

Zijn er bepaalde situaties waarin studenten lesopnames nuttiger vinden?

Aan de respondenten die al lesopnames bekeken (3815 respondenten), vroegen we of ze lesopnames **nuttiger vinden voor bepaalde vakken** dan voor andere. 49,54% van de respondenten was het eens met deze stelling.

We hebben alle respondenten dan ook een **aantal situaties** voorgelegd en zij konden aanduiden of ze lesopnames in deze situatie “niet nuttig”, “minder nuttig”, “soms wel, soms niet nuttig”, “eerder nuttig” of “nuttig” vinden. Ook een optie “ik weet het niet” was hier beschikbaar. 3803 respondenten vulden deze vraag in. De volledige resultaten zijn te vinden in hoofdstuk 5 (Lesopnames in verschillende situaties) van het uitgebreide resultatenrapport. Na elke situatie vermeld in de rest van deze tekst staat het percentage van studenten dat de situatie nuttig of eerder nuttig vindt.

Zo vindt 96,6% van de studenten lesopnames erg nuttig wanneer de student **ziek** is en niet in staat om naar de les te gaan.

Ook worden enkele stellingen uit hoofdstuk 6 (Nut van en vraag naar lesopnames) van het uitgebreide resultatenrapport vermeld in deze sectie. Deze stellingen werden ook aan alle respondenten voorgelegd, zowel de studenten die al gebruik hebben gemaakt van lesopnames en zij die dat nog niet hebben gedaan.

Inhoud van de lessen

Wat betreft de **inhoud van de lessen**, vindt 88,45% van de studenten lesopnames nuttig in het geval van **hoorcolleges**, 94,17% bij **theoretisch** gerichte vakken en 92,76% bij lessen die **moeilijke leerstof** behandelen. Daartegenover staan werkcolleges (38,87%), labo's/practica (11,83%) en praktijkgerichte vakken (34,68%), waar minder studenten lesopnames nuttig vinden.

Het is ook interessant om te zien dat er weinig verschil is tussen hoe nuttig studenten lesopnames vinden in **plichtvakken** (76,1%) en **keuzevakken** (74,08%). Er is wel een groter verschil tussen **bachelor-** (83,3%) en **mastervakken** (63,69%), wat mogelijk verklaard kan worden door het feit dat bachelorvakken vaker theoretisch gericht zijn dan mastervakken.

We zien ook dat **bachelorstudenten meer willen** dat meer lessen in hun opleiding opgenomen worden, maar wel dat **masterstudenten** een iets groter deel van de voor hen beschikbare lesopnames **bekijken** (zie hoofdstuk 6).

Roostering

Er werden ook verschillende situaties die met **roostering** te maken hebben waarin meer dan 80% van de studenten lesopnames nuttig vinden:

- **Overlappende lessen** (96,87%) en lessen die door veel GIT-studenten gevolgd worden (81,83%);
- Lessen waarvoor de **verplaatsing moeilijk is**: “de les vindt plaats op een locatie die ik niet makkelijk kan bereiken” (89,33%) en “er is te weinig tijd tussen twee lessen om mij naar de leslocatie te verplaatsen.” (90,3%);
- Lessen die **langer dan 3 uur** (2 lesblokken) duren (87,99%).

70 tot 80% van de respondenten vindt lesopnames nuttig in de volgende gevallen:

- Lessen die **om 8u30 of vroeger beginnen** (73,99%) of die **later dan 17u30 eindigen** (74,44%);
- Een les die als **enige op de dag** plaatsvindt (71,44%) of plaatsvindt op een dag met **drie of meer lessen** in totaal (78,12%).

Met de stelling “Een les mag op een **minder gunstige locatie of tijdstip** geplaatst worden als die **daardoor wordt opgenomen**,” was 48,16% van de respondenten het eens en 38,32% oneens.

Infrastructuur

Bij hoorcolleges voor een **groot aantal studenten** (100 of meer) vinden meer studenten lesopnames nuttig (90,0%) dan bij hoorcolleges voor een middelgroot aantal studenten (50-99) (76,12%) of een klein aantal studenten (0-49) (59,48%). 48,94% van de respondenten is het **eens** met de stelling dat we **voorrang** moeten geven aan **grote auditoria** (>300 zitplaatsen). 22,34% was het hier oneens mee, 28,71% antwoordde “neutraal” of “ik weet het niet.”

Studentenraden van verschillende faculteiten met kleine opleidingen signaleren echter dat **volledige opleidingen uit de boot** zouden vallen als enkel grote auditoria uitgerust zouden worden. Bij hen worden theoretische (bachelor-)vakken ook in kleine auditoria gegeven en het opnemen van deze lessen zou ook erg nuttig kunnen zijn.

Wanneer lessen plaatsvinden in een auditorium met **te kleine capaciteit** voor het aantal studenten, vindt 91,34% van de respondenten lesopnames nuttig. Met de stelling “De capaciteit van auditoria moet niet vergroot worden, het volstaat om lesopnames te voorzien” was 46,19% van de respondenten het eens, 35,33% oneens.

Lesopnames vormen dus voor vele studenten een **noodzakelijke tussenoplossing** voor capaciteitsproblemen, maar in het algemeen wil de Gentse Studentenraad duidelijk maken dat **lesopnames absoluut geen excuus vormen om niet te investeren in auditoria met voldoende capaciteit.**

Cursusmateriaal

Ten slotte zien we ook dat 92,03% van de studenten lesopnames erg nuttig vindt voor vakken waar **enkel slides** worden aangeboden als leermateriaal en dat 94,6% dat vindt voor vakken waarbij **lesnotities onmisbaar zijn** bij voorbereiding op het examen.

89,87% van de studenten antwoordde positief op de stelling "lesopnames zijn een **waardevolle aanvulling op het cursusmateriaal** (slides, boek)" en 78,21% op "lesopnames zijn **onmisbaar** bij een vak waar **enkel slides** als cursusmateriaal aangeboden worden".

Dit zijn duidelijk belangrijke use cases voor lesopnames: ze kunnen een belangrijke aanvulling zijn op het cursusmateriaal, zeker indien dit **cursusmateriaal beperkt** is (bv. enkel uit slides bestaat). Bovendien is dit voor de lesgever een zeer weinig tijdsintensieve manier om extra cursusmateriaal aan te bieden.

78,59% van alle respondenten was het ook eens met de stelling "Met lesopnames kan ik me **beter voorbereiden op examens.**"

50,94% van de studenten is het eens met de stelling "**Goed cursusmateriaal** (slides, boek, ...) is **meer waard** dan een lesopname." 30,08% staat neutraal tegenover deze stelling.

6. Specifieke groepen studenten

Zijn er bepaalde groepen studenten die meer baat hebben aan lesopnames?

Om deze vraag te beantwoorden, keken we of er verschillen zijn tussen hoe studenten uit verschillende groepen de vragen uit hoofdstuk drie (Gebruik van lesopnames) van het uitgebreid rapport, die enkel aan studenten die al lesopnames hadden gebruikt werden gesteld, beantwoorden. We keken naar of ze de gemaakte lesopnames nuttig vinden, of ze willen dat meer lessen in hun opleiding opgenomen worden, of ze denken dat lesopnames een positieve invloed hebben op hun resultaten en hoe veel van de lesopnames ze bekijken.

Daarnaast keken we ook naar enkele stellingen uit hoofdstuk zes (Nut van en vraag naar lesopnames), die aan alle respondenten werden voorgelegd.

De specifieke situaties waar we naar peilden, zijn:

- Studenten met een **functiebeperking**
- **Geëngageerde** studenten (studentenvertegenwoordigers, vrijwilligers in een (studenten)vereniging, bestuursleden van een (studenten)vereniging)
- **Anderstalige** studenten
- Studenten die studeren en **werken** combineren (onderverdeeld in een job van minder dan en meer dan 12 uur per week, aangezien dit ongeveer de grens is van het verliezen van kindergeld)
- **Huisvestingssituatie** (op kot, pendelend, wonend in de stad/gemeente van de campus)

De verschillende groepen studenten antwoorden allemaal gelijkaardig op de stelling “ik vind de gemaakte lesopnames **nuttig**”: het percentage studenten dat het eens is hiermee loopt van 94,9% tot 97,8%. Uit deze stelling kunnen we dus geen conclusies trekken voor specifieke groepen studenten.

De stelling “ik wil dat **meer lessen** in mijn opleiding opgenomen worden”, geeft meer interessante resultaten. 81,16% van alle respondenten is het eens met deze stelling. Studenten met een **functiebeperking** (85,2% van de studenten met functiebeperking die al lesopnames gebruikt hebben en 87,7% van degenen zonder lesopname-ervaring zijn het eens) en studenten die **werken** (85,3% van studenten met een job van minder dan 12 uur per week en 86,6% van studenten met een job van meer dan 12 uur per week zijn het eens) antwoorden beduidend **vaker positief** op deze stelling.

Opmerkelijk genoeg antwoorden **studentenvertegenwoordigers** (73,1% van studenten zonder lesopname-ervaring, 74,6% van zij met ervaring eens) hier minder positief op dan de volledige studentenpopulatie.

De stelling “lesopnames hebben een **positieve invloed op mijn resultaten**” gaf gelijkaardige resultaten. 75,18% van alle respondenten is het eens met deze stelling. Groepen die hier

meer positief op antwoorden zijn studenten met een **functiebeperking** (81,1%) en studenten die werken (80,2% bij een job van <12u, 89,6% bij een job van >12u).

Ten slotte is het ook zeer interessant om te kijken naar **hoe veel van de beschikbare lesopnames** de verschillende groepen bekijken. We zien dat **studentenvertegenwoordigers**, studenten in het **bestuur** van een (studenten)vereniging, en studenten die **werken** beduidend meer gebruik maken van lesopnames dan de gemiddelde student. Dat is weergegeven in onderstaande tabel.

	Hoeveel procent van de beschikbare lesopnames bekijk je?						Bachelor	Master
	Iedereen	Stuvers	Vrijwilliger	Bestuur	Job <12u per week	Job >12u per week		
0-25%	25,30%	11,90%	20,40%	16,70%	18,90%	10,40%	27,5%	22,2%
25-50%	18,50%	18,60%	16,90%	17,80%	18,00%	9,50%	19,3%	16,2%
50-75%	19,30%	19,50%	23,00%	19,90%	22,90%	16,60%	19,3%	17,7%
75-100%	37,00%	50,00%	38,90%	45,30%	39,60%	63,50%	33,2%	43,8%

Geen van deze vragen legde een verschil bloot tussen **pendelstudenten**, kotstudenten en studenten die in de stad van hun campus wonen. Ook voor anderstalige studenten konden geen conclusies worden getrokken uit de resultaten, maar na analyse van de data bleek dat de optie "mijn moedertaal is niet het Nederlands" vaak foutief was aangeduid en dat deze data dus geen nuttige resultaten kunnen opleveren.

Om de perceptie van het nut van lesopnames voor deze verschillende groepen studenten te bekijken, legden we ook enkele stellingen voor aan alle respondenten. 79,57% van de respondenten vindt dat lesopnames **belangrijk zijn** voor werkstudenten, anderstalige studenten en studenten met een ander statuut. Meer specifiek vindt 64,29% dat **alle lessen opgenomen** zouden moeten worden voor anderstalige studenten, 75,86% voor werkstudenten, 73,05% voor studenten met een bijzonder statuut en 86,85% gewoonweg voor iedereen.

Uit deze gegevens kunnen we **concluderen** dat lesopnames in het bijzonder voor **werkstudenten en geëngageerde studenten** een zeer grote meerwaarde zijn. Lesopnames bieden hen de flexibiliteit om hun werk of engagement te combineren met hun studie. Ook studenten met een **functiebeperking** zeggen vaker dat lesopnames een positieve invloed hebben op hun resultaten en dat ze willen dat meer lessen worden opgenomen. Voor hen bieden lesopnames ruimte om (bepaalde) lessen op een andere of extra manier te verwerken.

84,49% van de respondenten is het oneens met de stelling dat lesopnames **enkel beschikbaar moeten worden gesteld** voor studenten met een ander statuut (werkstudenten, anderstalige studenten, bijzonder statuut, etc.). 92,6% van de respondenten vindt dan ook dat lesopnames voor iedereen beschikbaar moeten worden gesteld. Het is ook logisch dat zo'n maatregel wrevel zou veroorzaken bij studenten die hierdoor geen recht zouden hebben op lesopnames. Het zou ook erg moeilijk zijn om een grens te trekken tussen welke

studenten recht hebben op lesopnames en welke niet. Dat zou waarschijnlijk ook een administratieve en technische uitdaging zijn.

7. Vraag naar ondersteunend videomateriaal

Zijn studenten vragende partij voor andere soorten ondersteunend videomateriaal, zoals kennisclips? In hoeverre wordt dit reeds aangeboden in de verschillende faculteiten?

Deze vragen werden tot slot ook aan de respondenten voorgelegd. Uitgebreide cijfers hiervan zijn te vinden in hoofdstuk 7 (Ander ondersteunend videomateriaal) van het uitgebreide resultatenrapport. Daar wordt ook vergeleken hoe deze resultaten verschillen tussen de verschillende faculteiten. In deze sectie worden ook enkele resultaten uit hoofdstuk 6 meegenomen.

Eerst zien we dat 81,11% van de studenten **positief** reageert op de stelling “Ik zou het nuttig vinden dat de lesgever de **moeilijkste stukken** in een video opneemt” en 72,39% op de stelling “Ik zou het nuttig vinden om **korte gerichte opnames** (kennisclips) te bekijken waarin de lesgever ingaat op de kern van de leerstof”.

44,31% van de studenten zegt ook dat, indien de volledige lesopname **opgesplitst** zou worden in kennisclips, ze eerder naar de korte kennisclips zou kijken dan naar de volledige lesopname. De respondenten verwachten dan waarschijnlijk wel dat de som van al deze kennisclips alle leerstof uit de volledige lesopname zou bestrijken.

Wat betreft **interactie** tijdens het bekijken van lesopnames of kennisclips, zijn studenten verdeelder. 49,27% wil zichzelf kunnen testen terwijl ze een lesopname of video bekijken en 39,86% wil eigen notities of commentaar kunnen toevoegen aan een lesopname of video. Slechts 36,63% wil vragen kunnen beantwoorden tijdens het kijken, 24,26% wil vragen kunnen stellen en 23,36% wil discussies kunnen voeren met andere studenten tijdens het kijken.

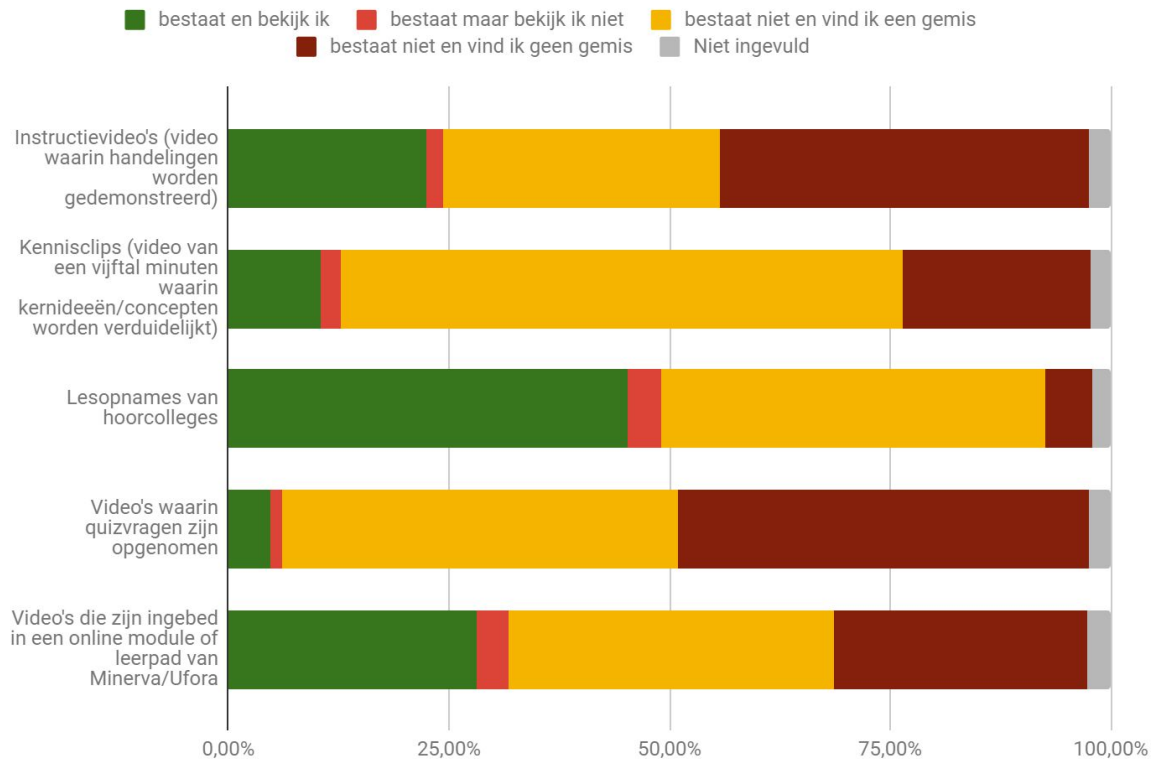
Als we dan peilen naar **concrete vormen van videomateriaal**, blijkt dat studenten het meest vertrouwd zijn met **lesopnames** (49,05% zegt dat lesopnames bestaan in hun opleiding). Daarna komen ook video's die ingebed zijn in een online module of leerpad (31,67%) en instructievideo's (waarin handelingen worden gedemonstreerd, 24,33%). Ten slotte komen kennisclips (12,73%) en video's waarin quizvragen zijn opgenomen (6,11%) het minst voor.

In alle gevallen wordt het videomateriaal dat bestaat veel **gebruikt**. Hiervoor keken we naar de verhouding tussen het aantal studenten dat gebruik maakt van het videomateriaal en het totaal aantal studenten dat aangeeft dat dit videomateriaal in hun opleiding wordt aangeboden. Lesopnames (92% bekijkt ze), instructievideo's (92%) en video's die zijn ingebed in een leerpad (89%) worden het meest gebruikt. Kennisclips (83%) en video's waarin quizvragen zijn ingebed (77%) komen op de laatste plaats, maar worden nog steeds door meer dan driekwart van de studenten gebruikt.

Als het videomateriaal niet bestaat, peilden we ook naar of de studenten het een **gemis** vinden. Lesopnames (89% van de studenten bij wie dit niet bestaat vindt dit een gemis) en

kennisclips (75%) worden het vaakst als een gemis ervaren. Instructievideo's (43%), video's waarin quizvragen worden ingebed (49%) en video's die zijn ingebed in een online module of leerpad (56%) worden door een kleiner deel van de studenten gemist.

Welke varianten van video worden in je opleiding gebruikt? (N=7220)

Ten slotte peilden ook enkele andere stellingen naar de vraag naar lesopnames. Zo zegt 86,84% dat **elk auditorium** voorzien zou moeten worden van lesopnamemateriaal en 81,16% wil dat **meer lessen** in hun opleiding opgenomen worden.

Als we al de resultaten van deze sectie samenleggen, is het duidelijk dat studenten **zowel lesopnames als kennisclips** willen kunnen gebruiken in hun opleiding. Deze twee videovormen dienen ook verschillende andere doelstellingen. Daarbij is het ook belangrijk te kijken naar het financieel plaatje: de voorgestelde investeringen in lesopnames zijn veel tijds- en kostenefficiënter dan deze in kennisclips. Een **doordachte combinatie van deze beide videovormen** is dus aangewezen.

8. Conclusie

7220 studenten, ofwel meer dan 16% van alle UGent-studenten, vulden de enquête lesopnames in. Uit deze grote respons op de enquête en ook hoe vaak we het thema zagen terugkomen bij de studentenverkiezingen vorig jaar, blijkt dat **lesopnames echt leven** bij studenten. We probeerden dan ook met dit rapport twee grote vragen te beantwoorden: **waarom zijn lesopnames zo belangrijk voor studenten** en hoe kan dit passen in het huidige en toekomstige **pedagogisch project** van de universiteit? Deze eerste vraag beantwoorden we met de interessantste resultaten uit de enquête, de tweede vraag met aanbevelingen die de Gentse Studentenraad geeft op basis van deze resultaten.

Waarom zijn lesopnames zo belangrijk voor studenten?

53% van de respondenten gaf aan **de leerstof beter te verwerken door lesopnames te bekijken** dan door naar een hoorcollege te gaan. Bovendien zegt ook 67% van de respondenten dat het **niet waar** is dat ze hun **concentratie sneller verliezen** bij het bekijken van een lesopname dan bij het bijwonen van een hoorcollege.

Daarnaast vindt 79% van de respondenten dat ze zich **beter kunnen voorbereiden op examens** met lesopnames en vindt 90% dat lesopnames een **waardevolle aanvulling op het cursusmateriaal** zijn. 95% vindt lesopnames nuttig bij vakken waar **lesnotities onmisbaar** zijn bij voorbereiding op het examen, 92% vindt ze nuttig bij vakken waar **enkel slides** worden aangeboden als lesmateriaal en 78% vindt lesopnames zelfs **onmisbaar** in dat laatste geval.

Tijdens de lesweken gebruikt 75% van de respondenten lesopnames op **gemiste lessen in te halen** en 37% om **lessen te herbekijken**. Tijdens de blok- en examenperiode is dat respectievelijk 43% en 32%. Van de studenten die naar de les zijn geweest, bekijkt 43% enkel de delen die voor hen interessant zijn geweest en bekijkt 18% de opname helemaal maar versneld. Als ze niet naar de les zijn geweest, bekijkt 52% ze helemaal en 36% ze helemaal maar versneld.

Wat betreft aanwezigheid, zegt 26% van de respondenten **minder vaak naar de les** te gaan dan voor vakken die niet opgenomen worden, 15% zegt veel minder vaak naar de les te gaan en 8% zegt naar geen enkele les te gaan. Dat komt in totaal neer op 48% van de respondenten die minder vaak naar de les gaan als die wordt opgenomen. Ook interessant echter, is de **correlatie** ($r_s(3518) = -0.433$) tussen "hoe vaak ga je in de les als die opgenomen wordt" en "verwerk je de leerstof beter door het bekijken van een lesopname dan door het bijwonen van een hoorcollege": het lijkt dus dat de studenten die **minder naar de les gaan**, net degenen zijn die aangeven **de leerstof beter te verwerken met lesopnames**.

63% van alle respondenten is het ook eens met de stelling dat lesopnames dienen ter **ondersteuning van het leren** en **niet ter vervanging van aanwezigheid** in de les. Lesopnames zijn dan ook **geen vervanging voor een hoorcollege dat effectief gegeven wordt**. Spijtig

genoeg gebeurt het dat lesgevers een bepaald hoorcollege niet geven, omdat de les in het verleden is opgenomen geweest en nu enkel via een lesopname beschikbaar wordt gesteld.

Het **uitstellen (langer dan twee weken) of afstellen** van het bekijken van lesopnames gebeurt door minder dan een vijfde van de respondenten. We kunnen echter niet met zekerheid weten of dit een gevolg is van de aanwezigheid van lesopnames, of of dit net studenten zijn die zonder lesopnames **ook niet naar de les zouden komen**, en de les dan niet zouden hebben gevolgd.

97% van de studenten vindt lesopnames nuttig voor **overlappende lessen**, 89% voor lessen op locaties die **moeilijk bereikbaar** zijn en 90% voor lessen waarbij te weinig tijd is om zich te verplaatsen. Daarnaast vindt 91% van de respondenten lesopnames nuttig voor lessen in auditoria met **te kleine capaciteit**. Lesopnames bieden dus een **noodzakelijke oplossing** voor problemen met **roostering en infrastructuur**, maar zijn ook absoluut geen excuus om niet de dringende investeringen te maken die nodig zijn om deze problemen op te lossen.

Studenten die hun opleiding combineren met een job van meer dan 12 uur per week, studenten in het bestuur van een vereniging en **studentenvertegenwoordigers maken beduidend meer gebruik van lesopnames. Het blijkt dus dat deze groepen studenten hun engagement en studies beter kunnen combineren door de aanwezigheid van lesopnames.**

Wat betreft de inhoud van de lessen, vindt 88% van de studenten lesopnames nuttig in het geval van **hoorcolleges**, 94% bij theoretisch gerichte vakken en 93% bij lessen die moeilijke leerstof behandelen. Daartegenover staan **werkcolleges** (39%), **labo's/practica** (12%) en praktijkgerichte vakken (35%), waar minder studenten lesopnames nuttig vinden. We zien ook dat 83% lesopnames nuttig vindt voor **bachelor**vakken en 64% voor **master**vakken, maar dat masterstudenten wel een groter deel van de beschikbare lesopnames bekijken.

Hoe kan dit passen in een pedagogisch project?

Uit voorgaande resultaten is duidelijk dat lesopnames voor verschillende doeleinden gebruikt worden. Eerst en vooral bieden lesopnames de mogelijkheid aan studenten die **werken en studeren combineren, bestuursleden van verenigingen en studentenvertegenwoordigers** om hun studies te combineren met een extracurriculair engagement. Ook **GIT-studenten** kunnen overlappende lessen toch volgen door lesopnames. Daarnaast bieden lesopnames ook een noodzakelijke tussenoplossing voor problemen met **roostering en infrastructuur**, maar mogen ze **absoluut geen excuus** vormen om de dringende investeringen te maken die nodig zijn om deze problematiek op te lossen.

Ook is het duidelijk dat er verschillende soorten studenten bestaan. Een deel van de studenten geeft aan leerstof **beter te kunnen verwerken** door het bekijken van lesopnames dan door het bijwonen van een hoorcollege. Bijna alle studenten vinden ook dat lesopnames een **waardevolle aanvulling op het cursusmateriaal** zijn, en dat ze het nuttig is om hen voor te bereiden op het examen.

In onderzoek zien we ook dat het voorzien van **verschillende soorten leermateriaal** (lesopnames, live hoorcolleges, extra cursusmateriaal) een goede strategie is die ervoor zorgt dat rekening gehouden wordt met verschillen tussen studenten, zodat **elke student op de beste manier** voor hem of haar kan studeren. Zolang de studenten gemotiveerd zijn en effectief gebruik maken van beschikbaar leermateriaal, kunnen zij goede leerresultaten behalen.

Natuurlijk - en gelukkig - bestaat niet al ons onderwijs uit hoorcolleges. De resultaten tonen ook aan dat studenten lesopnames voornamelijk nuttig vinden bij **hoorcolleges** en het aanbrengen van theorie, en in mindere mate voor andere werkvormen als werkcolleges, labo's/practica en praktijkgerichte vakken in het algemeen.

Het project **Activerend Onderwijs** heeft als doel in alle opleidingen de eindcompetenties en de gebruikte onderwijs- en examenvormen onder de loep te nemen, en zorgen dat die beter op elkaar afgestemd zijn en de studenten activeren. Dit zal - hopelijk - als gevolg hebben dat het aantal hoorcolleges daalt. Ze kunnen bijvoorbeeld vervangen worden door online leerpaden met kennisclips, waar studenten ook vragende partij voor zijn.

Niet alle werkvormen moeten uiteindelijk de meest activerende zijn, en niet alle hoorcolleges moeten wegvallen. Het uiteindelijke landschap aan werkvormen zal uiteindelijk een **heel spectrum** beslaan van ex-cathedra hoorcolleges tot bijvoorbeeld volledig online leerpaden, waarbij een balans moet worden bereikt tussen die verschillende maten van activering. Dat werd ook duidelijk aanbevolen in ons standpunt Actief Leren.

De Gentse Studentenraad beveelt aan om **zo veel mogelijk, waar mogelijk, lessen op te nemen**. Daarbij vertrekken we van het principe dat **elk hoorcollege opgenomen** zou moeten worden, om studenten met een **GIT, maatschappelijk engagement of job** de mogelijkheid te bieden de les te volgen. Ze geven ook aan studenten voor wie **traditionele hoorcolleges geen ideale leervorm zijn** de mogelijkheid om op hun eigen tempo de leerstof te verwerken. Lesopnames zijn ook een waardevolle **aanvulling op het cursusmateriaal**, zeker voor vakken waar momenteel erg weinig cursusmateriaal wordt voorzien.

Daarbij vragen we om in het achterhoofd te houden dat **hoorcolleges die echt een meerwaarde bieden om live bij te wonen, ook een hogere aanwezigheidsgraad zullen bereiken**, of ze nu opgenomen worden of niet. Het hoeft geen probleem te vormen dat niet alle studenten deze hoorcolleges volgen: een deel van de vrijheid van een universiteitsstudent bevat ook de vrijheid om zelf te bepalen op welke manier hij of zij de leerstof best verwerkt, en dat is niet steeds aan de hand van het bijwonen van een hoorcollege.

Voor andere werkvormen bevelen we aan om de afweging te maken of het nuttig is of de les wordt opgenomen: kan de student essentiële zaken uit de les volgen door de lesopnames te bekijken? Kennisclips zijn zo'n alternatieve werkvorm: soms kan in samenspraak met de lesgever beslist worden om te investeren in het ontwikkelen van kennisclips, maar dat betekent niet dat alle leerstof met deze werkvorm aangebracht moet worden.

Belangrijk is dus voor de Gentse Studentenraad om **binnen elk vak, werkvorm per werkvorm de afweging te maken** of deze lessen opgenomen kunnen worden: indien ja, vragen we om dat dan ook te doen. Lesopnames zijn, samen met andere soorten technologie als kennisclips, deel van het onderwijs van de toekomst. Zo kunnen **alle studenten** de kans krijgen om de beoogde leerresultaten te behalen, op de manier die daar voor hen het beste toe kan leiden.